

U ORGANIZACIJI CBBiH

Održana međunarodna konferencija o currency boardu

U organizaciji Centralne banke BiH (CBBiH) i uz učešće velikog broja domaćih i međunarodnih zvaničnika, u Sarajevu je 11. aprila/travnja 2003. godine održana međunarodna konferencija pod nazivom "Uloga currency boarda u monetarnoj politici: Historija i praksa".

Konferencijom je obilježena petogodišnjica postojanja CBBiH i puštanja u opticaj prve bosanskohercegovačke valute, konvertibilne marke, ali je istovremeno njenim održavanjem CBBiH objelstale i više saznanja o iskustavima drugih zemalja koje primjenjuju princip currency boarda, posebno istočne Evrope. Na konferenciju su stoga, pozvani, predstavnici centralnih banaka Estonije i Bugarske, ali i bivši guverner Narodne banke Argentine u kojoj je currency board propao. "Glavno što sam naučio od ovih zemalja u istočnoj Evropi u kojima je primjenjivan, jeste da je currency board bio uspješan, ali u isto vrijeme sam naučio da su svi ovi currency board aranžmani uveli određenu fleksibilnost u okviru finansijskih funkcija koje obavljaju, bez podriivanja povjerenja i funkcija currency boarda. Mislim da smo dobili korisne informacije koje bi trebali analizirati CBBiH, ekonomisti i predstavnici međunarodne zajednice kako bismo vidjeli da li postoji neko iskustvo koje bi moglo biti iskorišteno u daljem radu CBBiH", izjavio je guverner CBBiH **Peter Nicholl**. Kako se moglo čuti na konferenciji, u okviru ovih currency board aranžmana izdaju se kratkoročni vrijednosni papiri ili postoji mogućnost odobravanja zajmova komercijalnim bankama u krajnjoj nuždi, ali samo u obimu viška deviznih rezervi, što znači bez mogućnosti podriivanja currency boarda. Zaključak bivšeg guvernera Narodne banke Argentine

Maria Blejera bio je da je fiskalna politika ta koja je, u suštini, izazvala podri-

vanje principa currency boarda u Argentini. Tome je doprinijela i činjenica da je Vlada natjerala komercijalne banke da joj odobravaju zajmove, te je time ova kriza prešla i u sektor komercijalnog bankarstva. "Moram reći da je situacija u Argentini bila ekstremna i da se zbog toga desilo podriivanje currency boarda. Niko od nas ne može garantirati da se to nikada neće desiti, ali ne mislim da je rizik potencijalno visok da do toga dođe", ocijenio je guverner Nicholl. Currency board u Bugarskoj, prema riječima predstavnika Narodne banke Bugarske **Kalina Hristova**, donio je finansijsku i stabilnost cijena koji su bili potrebni bugarskoj ekonomiji. "To je najbolja moguća monetarna politika za zemlju u datim okolnostima", kazao je Hristov. Strategija monetarne politike Narodne banke Bugarske imala je relativno malo uticaja na platni bilans zemlje. Druge politike i faktori odredili su ekonomsku konkurentnost, nivo izvoza i mogućnost za privlačenje stranih investicija. Stabilnost cijena može jedino indirektno podržati ekonomsku konkurentnost. Ekonomija Estonije pokazala je veliki stepen fleksibilnosti u proteklih deset godina koliko je na snazi currency board aranžman u ovoj zemlji. Zbog automatskih stabilizatora ugrađenih u

currency board aranžman, proces prilagođavanja bio je, možda, brži nego što je to slučaj u više konvencionalnom monetarnom okruženju, kazao je predstavnik Banke Estonije **Andres Sut**. Currency board, zasnovan na euru, olakšao je integraciju i promjene u ekonomskoj strukturi. Zbog datih osobenosti currency board aranžmana, kao što su monetarni okvir i ekonomska tranzicija, za zemlju kao što je Estonija, veoma je važno da ima snažan finansijski sektor, a predstojeći ulazak ove zemlje u Evropsku uniju i Evropsku monetarnu uniju pokreće i mnoga pitanja koja se odnose na približavanje finansijskoj stabilnosti zemalja. Na konferenciji je bilo i suprotnih mišljenja o currency boardu, a jedno od njih iznio je i profesor Ekonomskog fakulteta u Sarajevu **Mirko Puljić**. On, naime, smatra, da stabilnost cijena i kursa nisu ključni ciljevi, već sredstva za vođenje monetarne politike za ostvarivanje razvoja kao cilja. Konstatirajući da je postojeci currency board u BiH jedan od najrigidnijih, Puljić je sugerirao da se iskoristi atmosfera reformi u okviru kojih bi bio reformiran i currency board u našoj zemlji. Stoga je, između ostalog, predložio da CBBiH bude omogućeno aktivnije učešće u finansijskom sektoru i da izdaje kratkoročne vrijednosne papire. **Fikret Hadžić** sa Ekonomskog fakulteta u Sarajevu kazao je kako je jedan od ciljeva currency boarda niska kamatna stopa koja je u BiH visoka, te je također ocijenio da CBBiH i currency board trebaju biti više u funkciji razvoja. Konferencija je, prema ocjeni guvernera ispunila očekivanja, a iznesene ideje ocijenio je izuzetno zanimljivim. Biše, međutim, neophodno, detaljnije istražiti ove opcije, napomenuo je guverner.

PETER NICHOLL

Currency board ostvario je cilj - financijsku stabilnost u BiH

Currency board postigao je cilj koji je bio zacrtan: financijska stabilnost u

BiH. Ovaj aran`man donio je zna`ajnu ekonomsku i dru{tvenu korist ekonomiji i gra|anima BiH, ocjena je guvernera Centralne banke BiH (CBBiH) **Petera Nicholla**, iznesena na ^etvrtoj me|unarodnoj konferenciji pod nazivom "Uloga currency boarda u monetarnoj politici: Historija i praksa". Ovaj aran`man, smatra guverner Nicholl, treba biti nastavljen, jer je veoma va`no zadr`ati financijsku stabilnost. "Financijska stabilnost nije cilj koji sa kojeg, kad ga jednom ostvarite, prelazite na drugi. Stabilnost financijskog sektora mora biti zadr`ana kroz dosljednu primjenu monetarne politike", kazao je guverner. Mogu}e je, me|utim, da CBBiH, koja posluje na principu currency boarda, obavlja i druge zadatke u financijskom sektoru koji bi pomogli ekonomski razvoj, uz opredjeljenje da takve politike ne smiju ugroziti currency board. Stoga }e CBBiH, koja to ve} -ini u platnom sistemu i bankarstvu, nastaviti {iriti svoju ulogu u bh. financijskom sektoru, ne zaboravljaju}i da je njen glavni cilj financijska stabilnost kroz funkcioniranje currency boarda, rekao je guverner CBBiH. Kao jedan od razloga zbog kojih je potrebno zadr`ati ovaj aran`man kao monetarnu politiku u BiH, naveo je istinske ekonomske i socijalne koristi. Drugi razlog je da ve}ina zemalja u regionu ima visok stepen stabilnosti kursa u odnosu na euro, te bi kretanje BiH u suprotnom smjeru bilo veoma rizi-no. Tre}i razlog koji je

guverner naveo u prilog zadr`avanju currency boarda je taj da ovaj aran`man nema razumnu alternativu. "Neki ljudi zagovaraju napu{tanje currency board aran`mana, ali niko od njih nije razjasnio koji bi to bio alternativni tip monetarne politike. Ne vidim kako bi diskrecioni tip monetarne politike funkcionirao u ovom trenutku ili u doglednoj budu}nosti", stav je guvernera CBBiH, koji je ustvrdio da bi bilo koji alternativni tip monetarne politike vjerovatno prije generirao inflaciju nego doveo do ekonomskog rasta ili bi donio malo akcije, a vi{e konfuzije i neizvjesnosti. I kona-no, razlog zbog kojeg je potrebno zadr`ati currency board je dugoro-ni cilj bh. politike da se ekonomski pribli`i ili uklju-i u Evropu. KM je ve} vezana za euro, te je razumno zadr`ati ovu vezu, ponovio je guverner Nicholl, koji je na konferenciji podsjetio na zna`ajne momente u razvoju CBBiH i currency board aran`mana, na strukturu CBBiH, njenu nezavisnost, progres KM, te na razloge uspjeha currency boarda u BiH.

JURE PELIVAN

CBBiH je dosljedno primjenjivala currency board

Tokom nepunih {est godina poslovanja, Centralna banka BiH (CBBiH) dosljed-

no je i u punom zna`enju primjenjivala currency board aran`man. Govore}i na me|unarodnoj konferenciji u okviru sesije o nastanku CBBiH i pet godina njenog funkcioniranja, -lan Upravnog vije}a CBBiH **Jure Pelivan** izjavio je da, dosljedno primjenjuju}i currency board, CBBiH nije odobrila niti jedan kredit, niti bilo kakvu nov-anu pozajmicu bankama ili dr`avnim organima, odnosno njihovim institucijama. To zna-i da su dosljedno primjenjivane sve odredbe postoje}eg Zakona o CBBiH. "Nedvojbeno je da su gra|ani, privreda i svi drugi subjekti u BiH iskazali puno povjerenje u doma}u valutu, jer je ona konvertibilna, tj. slobodno zamjenjiva za sve druge konver-

tibilne valute, po fiksnom odnosu (te-aju), utvr|enom Zakonom", kazao je Pelivan. Pouzdano se, dodao je, mo`e konstatirati da je stabilnost doma}e valute u du`em periodu odigrala veliku ulogu u odr`avanju stabilnih cijena na doma}em tr`istu. Istina je da se odr`ava stalni odre|eni porast industrijske proizvodnje i bruto dru{tvenog proizvoda (BDP) koji je, po stanovniku, ne{to iznad polovine onog koji je dostignut u 1990. godini. Dostignuti privredni razvitak u proteklih {est godina je, prema relevantnim kriterijima, nezadovoljavaju}i, ali je trend proizvodnje i ukupnog privre|ivanja ipak evidentan. On se posti`e kori{tenjem doma}ih resursa i zna`ajnom financijsko-kreditnom podr{kom i donacijama za odre|ene namjene. "Problem je u tome {to se najavljuje smanjivanje inozemne pomo}i u narednim godinama, a doma}i financijsko-kreditni potencijali nisu dostatni za ubrzanje privrednog razvitka. Pri tome se ima u vidu da je izrazito nepovoljan odnos razmjene sa inozemstvom koji se ispoljava u sve ve}em spolnotrgovinskom deficitu", rekao je Pelivan. On smatra zabrinjavaju}im podatak da dobar dio kreditnog potencijala banke usmjeravaju na kreditiranje stanovni{tva. Banke se pona{aju tr`i{no, rekao je Pelivan, te dodao da je najsigurniji povrat kredita koji se odobravaju stanovni{tvu, uz osobnu garanciju i nekoliko jemaca, tako da su ti krediti ve}i od kredita privatnim poduze}ima. "Mislim da je zadatak ekonomske politike i propisa da se analizira mogu}nost za preusmjeravanjem kreditnog potencijala u ve}oj mjeri u privredu, u razvoj. Sve je manji priliv stranih sredstava i moramo tra`iti dodatna sredstva iz vlastitih izvora i iznalaziti mogu}nost da istupamo na inozemno kreditno tr`i{te", ocijenio je -lan Upravnog vije}a CBBiH. Kona-no, u Zakonu o CBBiH postoji odredba prema kojoj Parlamentarna skup{tina BiH, po isteku {est godina, mo`e ovlastiti CBBiH da ima odre|enu mogu}nost odobrenja kredita. U Zakonu postoji odredba o fiksnom valutnom odnosu izme|u doma}e valute i EUR, bez vremenskog odre|enja. "Postavlja se pitanje da li je sazrelo vrijeme da se Parlamentarnoj skup{tini BiH predlo`i promjena ovih odredbi. Prema ovom, du`ni smo podsjetiti da zvani-ni predstavnici MMF-a predla`u, slobodno se mo`e re}i i uvjetuju zadr`avanje currency boarda, uz odgovaraju}a obrazlo`enja. Tako|er trebamo imati u vidu da su visoki dr`avni du`nosnici izrazili podr{kku takvom stavu MMF-a", naveo je Pelivan. Na kraju je dodao da je stav upravnih i rukovode}ih struktura CBBiH da nije vrijeme za ovakvu promjenu. To, me|utim, ne zna-i da paralelno ne mogu biti tra`ene mogu}nosti za ja-e kori{tenje raspolo`ivih sredstava u okviru aran`mana currency boarda.

Kolaps currency boarda u Argentini

U Argentini se desila valutna i bankarska kriza, koje su bile međusobno

povezane, a njihovi uzročnici bili su brojni i predstavljali su kombinaciju različitih faktora. Kako je na konferenciji CBBiH o currency boardu kazao bivši guverner Narodne banke Argentine **Mario Blejer**, valutna kriza došla je do vrhunac obezvređivanjem u januaru/siječnju 2002. godine. Obično se analizira u kontekstu argentinskog currency board sistema, uspostavljenog 1991. godine kao antiinflatornog sredstva. U analiziranju ove krize, prisutna su četiri pristupa: gubitak konkurentnosti argentinske ekonomije, nekonzistentnost makroekonomske politike, argument "iznenadnog prekida", te institucionalna i politička slabost. Gubitak konkurentnosti argentinske ekonomije reflektirao se u ogromnom vanjskom debalansu, povećanoj nezaposlenosti i dugotrajnoj recesiji koja je počela 1998. godine. Nekonzistentnost makroekonomske politike podrazumijevala je rigidan kursni režim koji je nametnuo restrikcije na fiskalne računane, dok je argument "iznenadnog prekida" povezao kolaps sistema konvertibilnosti sa isušivanjem priliva kapitala. U pogledu fiskalnog prilagođavanja, argument "iznenadnog prekida" je povećao neodrživost duga, stvarne kamatne stope i prouzrokovao recesiju prikazanu u nefunkcionalnom sistemu. I konačno, institucionalna i politička slabost činila je sistem slabim na političke i druge pritiske koji su otežavali fiskalno prilagođavanje. Ova vrsta slabosti sprečavala je kreiranje i implementiranje strukturalnih reformi koje su trebale osigurati fleksibilnost, prijeko potrebnu drugim sektorima kako bi se nosili sa rigidnošću currency boarda. I dok su se problemi konvertibilnosti i neizvjesnog kursa bili glavni u valutnoj krizi, bankarsku krizu uglavnom je prouzrokovala Vladina злоупотреба bankarskog sektora, te je osnovni uzrok bankarske krize bio strah da će banke, Vladinom politikom, postati nesolventne, a depoziti konfiskovani.

Progres bugarske ekonomije određen currency boardom

Progres bugarske ekonomije posljednjih godina određen je režimom currency boarda, koji je uveden 1997. godine. Generalno, podržana je odluka tadašnje Vlade da prihvati preporuku MMF-a kako upravljati monetarnom politikom. "Međutim, mi smo svjesni da currency board, sada i tada, nije bio bez kritika", kazao je na konferenciji o currency boardu predstavnik Narodne banke Bugarske **Kalin Hristov**. Uvođenje currency boarda sredinom 1997. godine bio je korak iz situacije sa višeciljevom ka situaciji sa jedinstvenim ciljem, postizanju stabilnosti cijena. Uz nepokolebljivo zadržavanje fiksnog kursa leva i eura, strategija bugarske monetarne politike u proteklih pet godina bila je zasnovana na nekoliko elemenata: Upravni odbor Narodne banke Bugarske sačinjavao je nezavisnost od Vlade, koja je postignuta kombinacijom specifične legislative, integriteta članova Odbora i javne podrške; izbjegavano je bilo kakvo direktno posušivanje Vladi; ohrabreno je stalno praćenje koje su vršili ekonomski agenti; jasnim i transparentnim mehanizmima centralna banka obavlja funkciju posuživača posljednje instance, čiji nemogućim njenu злоупотребу. Nakon 1997. godine, Bugarska je ostvarila najnižu i najstabilniju stopu inflacije od početka ekonomske reforme, kombiniranu sa najvišim i najstabilnijim povećanjem proizvodnje. Količina bugarskih deviznih rezervi pokazuje stabilan rast od uvođenja currency boarda, ali je često postavljano pitanje najefikasnijeg načina korištenja ovih sredstava. Nakon uvođenja currency boarda, postepeno je povećavana sposobnost komercijalnih banaka da kreditiraju, te je bankarsko kreditiranje privatnog sektora stalno povećavano. U preporukama, Hristov je naveo da će deficit tekućeg računa postojati sve dok ekonomija ne postigne optimalan nivo akumulacije kapitala. U srednjoročnom periodu, održivost platnog bilansa biće određena povećanjem direktnih stranih investicija. Pristup Bugarske EU i

Ekonomsko-monetarnoj uniji zahtijeva brojne strategije, zakonodavne i funkcionalne odluke

koje trebaju donijeti centralna banka, Vlada i Narodna skupština. "Nažalost, zaključak je nedvosmislen: vrste smo uvjereni da postoje" monetarna politika Bugarske treba biti zadržana sve dok zemlja ne postane članica EU i ne bude integrirana u zonu eura", zaključio je Hristov.

Ekonomija Estonije već je integrirana u evropsko i nordijska tržišta

Ekonomija Estonije već je integrirana u evropsko i naročito u nordijska tržišta. Ova integracija i otvorenost, kako je

izjavio predstavnik Banke Estonije **Andres Sutt**, pružaju uvjerenja da currency board nije samo fenomen tranzicije i da ostaje glavni stub za nastavak stvarnog i nominalnog približavanja. Inflacija i konkurentnost u posljednjoj dekadi bili su ohrabrujući. "Protekli uspjeh i skoro članstvo u EU ne trebaju nam dati prostor za spokoj. Ne smijemo zaboraviti značaj mudre ekonomske politike kada postanemo članicom EU i više nakon priključenja EMU", kazao je Sutt. Fiskalna politika ostaje glavno sredstvo stabiliziranja, strukturalna pitanja koja se tiču fleksibilnosti i efikasnosti, rada, proizvodnje i tržišta kapitala ostaju glavni izazovi. Sutt je na međunarodnoj konferenciji prezentirao osnovne karakteristike estonskog currency boarda, te odnosa currency boarda i ekonomije u ovoj zemlji, pri čemu je istakao da nakon deset godina ekonomskih reformi, ekonomija Estonije više nije u tranziciji u originalnom smislu riječi. Strukturalne promjene u ekonomiji, ipak su daleko od toga da su završene. "Predstojeće članstvo u EU obavezuje nas još više. Naš cilj nije samo da budemo spremni za ubrzan pristup EU, već da osiguramo maksimum koristi od tog priključenja. To su izazovi sa kojima ćemo se još suočiti", kazao je Sutt.

Obilazak Sarajeva i Mostara

U četvrta međunarodna konferencija Centralne banke BiH (CBBiH) nije imala samo oficijelni dio.

Wilhelm Salater, Narodna banka Rumunije

"Ovo je moja prva posjeta BiH. U stvari, od svih bivših jugoslavenskih republika, ja sam do sada jedino posjetio Sloveniju. Moj prvi dojam je da je Sarajevo zaista lijep grad. Pogled sa vrha brda je zaista lijep, a ove ulice koje smo mogli vidjeti u centru grada su zaista slikovite. [ta drugo mogu reći], osim da su prvi utisci jako dobri".

Cezary Vójcik, Institut za svjetsku ekonomiju

"Ono brdo na koje smo se popeli nam je zaista obezbjedilo lijep pogled, nakon čega smo sišli u centar grada i imali priliku da obilježimo jednu džamiju. U stvari, ovo je bila prva prilika u mom životu da uđem i razgledam jednu džamiju. Ukupno, moji utisci su jako dobri, jer sam otkrio nešto lijepo i zanimljivo, što je upravo ono što sam i dobio. Ovo je zaista raskrsnica na kojoj se sreću različite kulture, mijesaju religije, možete vidjeti crkvu i džamiju jednu do druge... To me stvarno impresioniralo".

Kathrin Barensmann, Njemački razvojni institut

"Mislim da je Sarajevo veoma lijep grad sa mnogo interesantnih građevina i lijepim planinama koje ga okružuju. Obilazak historijskih znamenitosti grada bio je veoma interesantan i mogu reći da je historija ovog mjesta uveliko različita od njemačke. Svi utisci koje smo stekli o proteklom ratu,

kao i sva mjesta koja smo uspjeli vidjeti, govore nam da je ovaj region imao jako tešku prošlost, ali imam utisak da su ljudi spremni da se nose s tim, te da su spremni zaboraviti na rat i raditi skupa. Naravno, izuzetna je stvar kada imate tako puno različitih kultura koje žive jedna pored druge. Ovo izgleda mnogo komplikovanije nego u drugim zemljama, ali ipak, ja osjećam da su ljudi ovdje spremni da žive i rade zajedno, nadam se zauvijek".

Za goste iz inostranstva, upriličen je i obilazak Mostara, gdje je organizirana posjeta Turskoj kući, koja predstavlja tipičan objekat iz perioda otomanske vladavine. Obilaskom Turske kuće, gosti su se upozнали o arhitekturi tog perioda, porodičnim običajima, posljednjem vlasniku... Pogled iz Mehmed-pašine džamije pružio se na konstrukciju Starog mosta, simbol Mostara. U ponovnoj izgradnji ovog mosta, srušenog u bosnjačko-hrvatskim sukobima 1994. godine, učestvuju veliki broj zemalja, među kojima Italija, Francuska, Turska, Holandija, Hrvatska, a čitav projekat doseže vrijednost od 15,5 miliona američkih dolara. Obilaskom Mejlgorja i svetišta "Kraljice mira", okončan je ovaj neoficijelni dio konferencije kojim su njeni učesnici bili izuzetno zadovoljni.

Učesnici konferencije koji su došli iz inostranstva imali su šansu da posjete mnoge historijske spomenike tokom obilaska Sarajeva. Obilazak grada, koji je organizirala CBBiH, počeo je izletom na jedno od brda iznad staroga dijela Sarajeva, odakle se pruža sjajan pogled na grad, nakon čega se grupa spustila na Bačaršiju, gdje je nastavljen obilazak grada. Tokom posjete Bačaršiji, posjetioci su imali priliku da vide unutrašnjost Begove džamije i nacionalni restoran "Morija han". Na kraju obilaska grada, neki od gostiju iznijeli su nam utiske:

Kalin Hristov, Narodna banka Bugarske

"Ovo je moja prva posjeta Sarajevu. Imao sam priliku da vidim mnoge detalje iz raznih historijskih perioda, kao i mnoge različite kulture koje se ovdje miješaju. Nikada u životu nisam bio u Jerusalemu, ali ovo je sigurno evropski Jerusaleem. Sada znam kako je moguće spojiti četiri različite kulture i religije. To je nešto što me je najviše impresioniralo".

POSJETE

Eksperti Banke Holandije u posjeti Uredu glavnog kontrolora CBBiH

Eksperti Banke Holandije **Joop Winterink** i **Marcel Korver** posjetili su 10. i 11. aprila/travnja Ured glavnog kontrolora Centralne banke BiH (CBBiH) kako bi sagledali funkcioniranje interne revizije u CBBiH radi eventualnog pružanja tehničke pomoći i daljeg unapređenja rada. Ovakvu vrstu transfera znanja, Banka Holandije već tri godine pruža Narodnoj banci

Makedonije, jednu godinu Banci Moldove, a u planu je pružanje pomoći Banci Armenije. S obzirom na limitirana finansijska sredstva, tehnička pomoć se pruža bankama za koje može biti ocijenjeno da će unaprijediti posao i opravdati uložena sredstva. Projekat obično traje tri do četiri godine. Osnovni preduvjet za uspjeh projekta je spremnost rukovodstva CBBiH da

učestvuje u njemu i podržava ga. Ukoliko Banka Holandije prihvati da pruži tehničku pomoć CBBiH, Ured glavnog kontrolora i menadžment CBBiH bi, uz sugestije eksperata Banke Holandije, izradili plan aktivnosti. Tokom posjete, eksperti Banke Holandije su Uredu glavnog kontrolora dali nekoliko prijedloga koje će moći primijeniti u daljem radu.

Lj. Vladušić: Izmjene propisa o obaveznim rezervama jedna od najznačajnijih promjena

Nakon uvođenja currency boarda, konvertibilne marke i reforme platnih sistema, izmjene propisa o obaveznim rezervama koje su u toku, predstavljaju jednu od najznačajnijih promjena u monetarnoj politici BiH, izjavio je viceguverner Centralne banke BiH **Ljubiša Vladušić**. Govoreći o monetarnoj politici i bankarskom sektoru u BiH na Poslovnoj konferenciji, održanoj 24. aprila / travnja u Be-u, on je kazao da su obavezne rezerve jedini instrument monetarne politike koji je, u okviru currency board aranžmana, na raspolaganju CBBiH. Ciljevi obaveznih rezervi su efikasnost monetarne politike i fleksibilnost CBBiH kako bi mogla reagirati na iznenadne promjene u ekonomskom okruženju, potom harmoniziranje propisa o obaveznim rezervama sa evropskim standardima, te financijska stabilnost, naročito banaka, jer one obavljaju najveći dio financijskog poslovanja. Viceguverner Vladušić spomenuo je da stanovništvo vjeruje ne samo currency board aranžmanu i KM nego i domaćim bankama, misleći na banke koje posluju u BiH, bez obzira na vlasništvo. Ilustrirajući ovo, prezentirao je podatke prema kojima su oro-eni i {tedni depoziti u domaćoj valuti povećani sa jednog miliona KM, koliko su iznosili kraju 1997. godine, na 102 miliona KM, koliko je bilo na kraju februara/velja-e 2003. godine. Oro-eni i {tedni depoziti domaćinstava u stranoj valuti su povećani sa 136 miliona KM na 766 miliona KM. Ovo

pokazuje da se depoziti - {tednja i povjerenje u doma}e banke povećavaju, kazao je viceguverner Vladušić. Navodeći osnovne karakteristike poslovanja bankarskog sektora BiH u protek-

kazao je učesnicima skupa viceguverner Vladušić. Zaključujući izlaganje i prezentaciju o ulozi monetarne politike u izgradnji bankarskog sektora u BiH, viceguverner Vladušić je kazao da su dalekosežni ciljevi BiH punopravno članstvo u Evropsku uniju i usvajanje eura. Dobra vijest za BiH je da su Evropska centralna banka i Evropska komisija prihvatile mogućnost da currency board može biti prihvatljivo rješenje i put ka euru. Estonija i Litvanija su odlični

loj godini, spomenuo je ubrzan proces privatizacije banaka, obezbjeđenje propisanog osnovnog kapitala banaka na 15 miliona KM, okrupnjavanje banaka, značajan rast aktive i kapitala, povećanje kreditnog potencijala, stabiliziranje i konsolidiranje bankarskog sektora, ponudu novih proizvoda i usluga, izmjene i dopune pravne regulative, osiguranje depozita, te povećan obim platnih transakcija. Prema većini nezavisnih analitičara, bankarski sektor u BiH smatra se relativno zdravim. Donošenje propisa, izdavanje dozvola i superviziju vrše entitetske agencije za bankarstvo. Nedavno uspostavljena Agencija za osiguranje depozita na državnom nivou definitivno će povećati stabilnost bankarskog sistema. "Vrijedi spomenuti da BiH ima moderan platni sistem koji je kompatibilan ciljom sistemu zone eura. Kao konačan rezultat reforme bankarskog sektora, očekuje se nastavak trenda pada aktivnih kamatnih stopa",

primjeri ovakvog približavanja. Direktno strane investicije mogle bi pomoći direktnom strukturalnom prilagođavanju BiH Evropskoj uniji. CBBiH namjerava nastaviti politiku currency boarda do uvođenja eura. Konačno, kazao je viceguverner, jedan od osnovnih problema BiH je njena negativna reputacija. "Možemo se samo nadati da će dobri ekonomski rezultati CBBiH i currency boarda uspjeti privući investitore", zaključio je on. Na Poslovnoj konferenciji u Be-u, koju su organizirali Banka Austrije i Ambasada Austrije u Sarajevu, iskazana je spremnost za nastavak i intenziviranje bilateralnih susreta i jačanje saradnje dvije zemlje. Osim viceguvernera Vladušića, bh. delegaciju su predstavljali ministrica za ekonomske odnose i vanjsku trgovinu BiH **Mila Gadžić**, sekretar Ministarstva vanjskih poslova **Fuad Šabeta** i direktor Agencije za promociju stranih investicija **Mirza Hajrić**.

Usvojeni amandmani na Zakon o CBBiH koji se odnose na obavezne rezerve

Predsjedništvo BiH, te oba doma Parlamentarne skupštine BiH usvojili su amandmane na Zakon o Centralnoj banci BiH (CBBiH) koji se odnose na obavezne rezerve. Izmjene, koje je predložilo Upravno vijeće CBBiH, a upućivanjem u parlamentarnu proceduru podržalo Predsjedništvo BiH, Parlament je usvojio po hitnom postupku. Riječ je o četiri izmjene člana 36 Zakona o CBBiH. Prva podrazumijeva izmjene osnovice za obratun obaveznih rezervi i na depozite u stranoj valuti, a ne samo u KM, što je do sada bio slučaj. Time se KM dovodi u jednak položaj sa stranim valutama. Druga promjena odnosi se na eliminiranje govotine KM koju banke drže u trezorima kao prihvatljivo sredstvo za ispunjavanje

obaveznih rezervi banaka. Treća promjena odnosi se na raspon stope obaveznih rezervi koji bi bio definiran kao raspon "do 20 posto", dok se četvrtom izmjenom daje ovlaštenje Upravnom vijeću CBBiH da utvrdi iznos kompenzacije koju će CBBiH platiti bankama za njihove rezervne depozite kod CBBiH. Amandmanom na član 3 Zakona o CBBiH koji je, također prihvaćen, potvrđuje se nezavisnost CBBiH. Obratnju se članovima Zastupničkog i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, guverner CBBiH Peter Nicholl kazao je da CBBiH predlaže ove izmjene iz dva razloga, da bi unaprijedila efikasnu politiku obaveznih rezervi i zbog potrebe da se obratnja na povećanje bankarskih kredita u BiH i

njihov uticaj na platni bilans. Usvajanje po hitnoj proceduri bilo je neophodno, jer je Međunarodni monetarni fond odlučio da amandmani na član 36 budu prioritet za predstojeći pregled po Stand-by aranžmanu. To znači, pojasnio je guverner zastupnicima, da bi u slučaju da amandmani ne budu brzo usvojeni, pregled i isplata sredstava po Stand-by aranžmanu bili odloženi. Usvajanjem ovih izmjena, smatra guverner, komercijalne banke nemaju opravdanja za povećanje kamatnih stopa, kako su to neke od njih najavile. Propisi koji se odnose na obavezne rezerve trebali bi stupiti na snagu 1. juna/lipnja 2003. godine, te bi komercijalnim bankama na taj način bio dat rok od mjesec dana da se prilagode novim zahtjevima.

Financijski izvještaji CBBiH za 2002. godinu

Predsjedništvo BiH, uz pozitivne ocjene, usvojilo je financijske izvještaje Centralne banke BiH (CBBiH) za 2002. godinu, uz koji je CBBiH dostavila i mišljenje nezavisnog revizora. Osnovne karakteristike financijskih izvještaja su sljedeće: ukupna aktiva i pasiva je 2.539.040.975 KM. Devizna aktiva iznosi 2.464.392.491 KM i u funkciji je currency boarda. Zaključno sa 31. decembrom/prosincom 2002. godine bilo je 1.868.650.806 KM u opticaju. Domaći depoziti iznosili su 476.502.000 KM. Zbir ova dva broja čini monetarnu pasivu CBBiH koja je iznosila 2.345.152.806 KM. Kapital i rezerve CBBiH bili su 180.746.669 KM. Prema financijskim izvještajima, obaveze prema nerezidentima iznosile su 1.173.174 KM, a slobodne devizne rezerve 118.066.511 KM. Neto dobit za financijsku 2002. godinu iznosi 58.019.044 KM. Investirani devizni depoziti i vrijednosni papiri

trećih lica, gdje CBBiH djeluje kao agent, iskazani su vanbilansno i iznosili su 188.745.151 KM. Devizne investicije CBBiH drže se u ino bankama izuzetno visokog rejtinga, tako da je izloženost kreditnom riziku smanjena na minimum. Mišljenje o financijskim izvještajima CBBiH dao je nezavisni revizor, austrijska kompanija "Ernst & Young". Ocijenjeno je da su financijski izvještaji CBBiH pripremljeni u skladu sa Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (IFRS) Odbora za međunarodne računovodstvene standarde (IASB). Postupak revizije proveden je u skladu sa Međunarodnim revizorskim standardima, koje je definirao Međunarodni savez računovoja (IFAC). Ovi standardi zahtijevaju planiranje i provođenje do nivoa koji je potreban za postizanje razumnog uvjerenja o tome da financijski izvještaji ne sadrže značajno pogrešne iskaze. Revizija

obuhvata ispitivanja, na osnovu uzorka, evidencija koje potkrepljuju iznose i objavljivanja u financijskim izvještajima. Revizija, također, uključuje procjenjivanje računovodstvenih načela i značajnih procjena Uprave banke, kao i cjelokupnog prikaza financijskih izvještaja. Mišljenje revizora je da financijski izvještaji prikazuju realno i objektivno, u svakom materijalnom pogledu, financijski položaj CBBiH na dan 31. decembra/prosinca 2002. godine, rezultate njenog poslovanja, te novani tok za 2002. godinu, u skladu sa Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja, koje objavljuje Odbor za međunarodne računovodstvene standarde. Osim Predsjedništva BiH, financijske izvještaje CBBiH za 2002. godinu usvojio je Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH, te se njihovo usvajanje otkriva i u Domu naroda ovog parlamenta.

P. Nicholl: BiH treba pravu strategiju razvoja tržišta kapitala

Trenutno stanje na tržištu kapitala u BiH nije zadovoljavajuće, te određeni koraci u njegovom razvoju moraju biti učinjeni, jer u protivnom stvari mogu krenuti nagore, ocijenjeno je na sastanku guvernera Centralne banke BiH (CBBiH) **Petera Nicholla** sa predstavnicima Komisije za vrijednosne papire Republike Srpske, brokera i banjalučke berze. Sastanak je održan 9. aprila/travnja prilikom guvernerove posjete Banjoj Luci, a

razgovarano je o stanju na tržištu kapitala u BiH, te o traženju novih mogućnosti za njegov razvoj. Guverner Nicholl je naglasio da veliki dio problema u razvoju tržišta kapitala dolazi iz činjenica da BiH još nema ujedinjen ekonomski prostor i pravu strategiju razvoja tržišta kapitala. "U BiH je uspostavljena infrastruktura za trgovanje kapitalom, no nema tržišta kapitala. To nije baš uspješna strategija. Ovo bi moglo dovesti do smanjenja u infrastrukturi, s obzirom na to da bi brokera i dionici na berzi, koji

guverner. "U situaciji kada je nemoguće ostvariti zaradu na berzi, brokera imaju dvije mogućnosti, a to je da odustanu od svega ili da probaju ostvariti zaradu na ilegalan način", dodao je on. Učesnici sastanka su naglasili da je neophodno da država ili CBBiH počnu izdavati vrijednosne papire, jer je to način da budu obezbijeđeni kvalitetni vrijednosni papiri kojima bi se moglo trgovati na tržištu kapitala u BiH. To je i jedini način na koji država može osigurati sredstva za realizaciju kapitalnih projekata, poput

izgradnje autoputeva. Guverner Nicholl je napomenuo da je CBBiH već ranije pokrenula inicijativu za usvajanje amandmana na Zakon o CBBiH, koji bi omogućili CBBiH izdavanje vrijednosnih papira, ali da za to tada nije dobila dovoljnu podršku. Učesnici su istakli da izdavanjem državnih obveznica može na efikasan način biti regulirano pitanje državnog duga, odnosno stare devizne (tečajne). Složivši se sa ovim principom, guverner je rekao da treba biti izuzetno pažljiv prilikom izdavanja takvih obveznica kako ne bi došlo do preopterećenja državnog budžeta. S ciljem prevazilaženja svih problema na putu razvoja tržišta kapitala, te stvaranja zakonske osnove za njegovo uspješno funkcioniranje, za 15. maj/svibanj najavljeno je osnivanje Vijeća za tržište kapitala BiH. Vijeće bi imalo savjetodavni karakter, a u njega bi bile uključene sve relevantne institucije za tržište kapitala i vrijednosne papire u BiH.

OSIGURANJE DEPOZITA BIH

VB banka nova članica

Potpisivanjem ugovora, koje su obavili direktor Agencije za osiguranje depozita BiH **Josip Nevjestić** i direktor VB banke **Radovan Bajić**, VB banka je postala prva banka iz Republike Srpske koja je uključena u Agenciju za osiguranje depozita BiH. Svečanom potpisivanju ugovora i predaji certifikata održanim u Banjoj Luci 9. aprila/travnja 2003. godine, uz brojne državne i entitetske zvaničnike, prisustvovao je i guverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Peter Nicholl**. Tom prilikom, guverner se obratio prisutnima, naglasivši kako je ovo značajan dan za bankarstvo BiH u cjelini, jer je uklanjanjem VB banke, kao prve banke iz RS-a, osiguranje depozita dobilo pravo državno značenje. "Uspostava jedinstvene sheme za osiguranje depozita je još jedan od načina da se građanima vrati povjerenje u banke", naglasio je Nicholl, dodavši kako je ovo

samo dio neprekidnog procesa reforme bankarskog sistema u BiH. Nevjestić je naglasio da osiguranje depozita nije više samo stvar prestiža, već i obaveza banaka, jer do 12. augusta/kolovoza ove

godine sve komercijalne banke u BiH moraju biti uključene u Agenciju za osiguranje depozita BiH ili će, u protivnom, izgubiti dozvolu za rad. Prema Nevjestićevim riječima, obavezno osigu-

ranje depozita predstavlja još jedan korak u konsolidaciji bankarskog sistema. "Ostaje samo one banke koje to radom i kvalitetom zaslužuju", rekao je Nevjestić i dodao da će konačni broj banaka koje uđu u Agenciju zavisiti isključivo od rada banaka, te da one koje već posjeduju certifikat imaju stalnu obavezu unapređenja poslovanja. Shemom osiguranja depozita, (tjedna) banka koja je članica Agencije za osiguranje depozita BiH garantira se isplata depozita u iznosu do 5.000 KM. Članicama Agencije mogu postati samo one banke koje ispunjavaju cenzus od 15 miliona KM osnovnog kapitala i koje su u većinskom privatnom vlasništvu. Agencija trenutno ima 12 banaka članica i to 11 iz Federacije BiH i jednu iz RS. Zakon o osiguranju depozita u bankama BiH stupio je na snagu 12. augusta/kolovoza 2002. godine.

Seminar o sprečavanju pranja novca i financijskog kriminala

Uesnici seminara o spre-avanju pranja novca i financijskog kriminala, održanom u Glavnom uredu Centralne banke BiH (CBBiH) u Sarajevu od 22. do 25. aprila/travnja 2003. godine, ukazali su na potrebu za efikasnim udru`enjem banaka, budući da mnogi problemi, prisutni u bankarskom sektoru, mogu biti riješeni jedino kroz okvir jedne takve organizacije. Na seminaru, koji je organiziran s ciljem educiranja osoblja komercijalnih

banaka o uspješnom suo-avanju sa problemom pranja novca, istaknuta je i potreba za adresiranjem zakonodavne regulative posredstvom udru`enja banaka, te za zajedničkim djelovanjem Udru`enja banaka Federacije BiH, Agencije za bankarstvo Federacije BiH i CBBiH. U kontekstu pranja novca neophodni su, kako je konstatirano, precizna definicija termina osnovnog krivi-nog djela, precizan sistem izvještavanja, te zaštita financijskog sistema od kriminala. Sponzor seminara bila je Vlada Luksemburga, a organizator Financial Technology Transfer Agency (ATTF) iz Luksemburga, u suradnji sa Udru`enjem banaka Federacije BiH. Voditelj seminara bio je **Roger Claessens**, ekspert ATTF-a i profesor na Poslovnom institutu u Briselu. Budući da je seminar koncipiran i kao akademski i kao interaktivan, bankari su aktivno u-estvovali, te je seminar, pored pitanja spre-avanja pranja novca, smjernice "Upoznaj svog klijenta" i Risk Managementa, dotaknuo i ostala pitanja, ključna za uspješno funkcioniranje bankarskog sektora. Seminaru je prisustvovalo 40 bankara iz oko 20 banaka Federacije BiH. U jesen, ATTF, u suradnji sa Udru`enjem banaka RS, planira održavanje sli-nog seminara i u Banjoj Luci.

Jednostavnošću do kvaliteta

"Najjednostavnija rje{enja su uvijek najbolja". Ovu, mo`da i neobi- nu misao za dana{nje trendove koji vlada- ju u svijetu informati-kih tehnologija, izrekli su pred- stavnici kompanije Network Appliance t o k o m prezentacije sistema za pohranjivanje podataka,

održane 15. aprila/travnja 2003. godine u prostorijama Centralne banke BiH (CBBiH) u Sarajevu. Sistemi za pohranjivanje podataka ili *storage systems*, zauzimaju sve zna-ajnije mjesto u planiranju dana{njih velikih ra-unarskih mre`a s obzirom na stalno pove}avanje baza podataka. Nekada je sa-uvati podatke bilo jednostavno, jer podataka je bilo malo, no nove baze podataka i softveri tra`e sve više procesorske snage i prostora na diskovima. Ovaj trend razvoja u ra-unarskoj industriji su još 1992. godine uo-ili biv{i in`injeri Silicon Graphicsa, koji su osnovali Network Appliance. Jo{ tada su naglasili da }e osnovica njihovog proizvodnog programa biti isklju-ivo

proizvodnja velikih sistema za pohranjivanje podataka, {to je bio logi-an potez s obzirom na -injenicu da n i j e d a n tada{nji proizvo|a- velikih sistema, poput

IBM-a, nije nudio adekvatan odgovor na narastaju}e zahtjeve za pohranjivanjem podataka. Konstruktori iz Network Appliancea su ubrzo shvatili da nije neophodno koristiti cijeli server za pohranjivanje podataka, te su stoga resurse usmjerili na razvoj hardwarea, koji radi isklju-ivo na input/output (IO) principu. Njega pokre}e vlastiti operativni sistem (OS), koji je zadu`en isklju-ivo za obavljanje tih operacija. Koliko se insistiralo na jednostavnosti ovakvog sistema govori i -injenica da

kompletan OS stane na tri diskete. Uprkos jednostavnosti, ovaj sistem nudi sve {to jedan administrator mre`e mo`e tra`iti u pogledu za{tite podataka. Na raspolaganju su svi danas dostupni mehanizmi za{tite: RAID, mirroring, a mogu}e je vezivanjem dva takva

ure|aja postiji mirroring podataka na udaljenu lokaciju, -ime je obezbije|en maksimalni *disaster recovery*. Jednostavnost arhitekture sistema garantira jednostavnost instaliranja i menad`menta sistema. Network Appliance je predvi`en za rad u *Enterprise* okru`enju, a sa mre`om komunicira preko uobi-ajenog TCP/IP protokola, {to mu omogu}ava jednostavno vezivanje sa razli-itim vrstama mre`a, poput Unixa, Windowsa... Hardware je dizajniran za rad u uslovi- ma bez ga`enja (princip 24-7), a na "zdravlje" sistema, osim mre`nog administratora, paze i proizvo|a-i koji posredstvom interneta provjeravaju da li ure|aj funkcioniira kako treba, te prema

potrebi, inter-veniraju kako bi sistem mogao nesmetano nast a v i t i funkcionirati. Ono {to mo`da i najvi}e ide u prilog ovim s i s t e m i m a

jeste -injenica da se gotovo nikada ne kvare. Kako je naglasio predstavnik ovla{tenih zastupnika Network Appliancea **Vincenc Juteršek**, prosje-ni "up-time" ovih storage sistema je 99,9%, te ne zahtijeva skoro nikakvo održavanje. "Najve}a pohvala nama je kada kupci ka`u da uop{te ne znaju da imaju tu ma{inu", naglasio je Juter{ek. Prezentaciji sistema prisustvovali su predstavnici Odjela za informati-ke tehnologije CBBiH i komercijalnih banka.

CBBiH NIJE NADLEŽNA ZA UPOTREBU EURA U PROMETU

Centralna banka BiH (CBBiH) podsjeća građane i učesnike u prometu roba i usluga da nije nadležna za upotrebu eura ili druge strane valute u BiH, s obzirom na to da BiH ima svoju valutu, konvertibilnu marku, za čiju upotrebu je odgovorna. Veći broj građana, posredstvom Saveza potrošača BiH, obratio se CBBiH sa molbom da se oglasi u pogledu činjenice da neki subjekti u prometu roba i usluga, bez važenih razloga, ne prihvataju novčanice i kovanice eura. CBBiH podržava upotrebu domaće valute, konvertibilne marke, ali i napominje da korištenje novčanica i kovanica eura u gotovinskom plaćanju nije zabranjeno. To znači da euro može biti korišten uz saglasnost obje strane, i kupca i prodavca, odnosno da strane mogu, ali i ne moraju prihvatiti novčanice i kovanice eura, ukoliko ne žele.

GUVERNER CBBiH PODRŽAVA IZRADU ANKETE O BUDŽETU DOMAĆINSTAVA ZA BiH

Guverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Peter Nicholl** pozdravlja inicijativu za izradu ankete o budžetu domaćinstava za BiH, koja bi trebala da obezbijedi značajne informacije o prihodima i troškovima domaćinstava, što će poslužiti za neophodno unapređenje državnih rashoda, posebno podataka o bruto društvenom proizvodu i podataka koji će unaprijediti izradu indeksa cijena potrošačkih proizvoda u BiH. O predloženoj anketi budžeta domaćinstava za BiH, guverner je u Sarajevu razgovarao sa **Micaelom Jouvenal** i **Giulijem Barcarolijem**, predstavnicima Statističkog instituta u Italiji i članovima italijanske misije koji, uz pomoć savjetnika MMF-a za statistiku za BiH, pregovaraju sa državnim i entitetskim statističkim uredima o ovom pitanju. Guverner Nicholl je rekao da će anketu, koja će obuhvatiti 6.000 domaćinstava, najvećim dijelom financirati italijanska Vlada, uz tehničku pomoć Italijanskog instituta za statistiku koji već dugo vrijeme pomaže razvoj statistike u BiH. Projekat, koji će trajati dvije godine i koštati više od 860.000 eura, koordinira Agencija za statistiku BiH, a biće proveden u saradnji sa entitetskim statističkim institutima. Guverner je rekao da će to biti najvrijednija statistička aktivnost od završetka rata koja će unaprijediti državne rashode i statistiku

cijena u BiH. On je zahvalio članovima misije na pomoći u unapređenju statistike u BiH, u potpunosti podržao ovaj projekat, te se složio sa preporukom članova misije da projekat treba poći u skorju budućnosti.

CBBiH I EKONOMSKI FAKULTET U SARAJEVU POTPISALI SPORAZUM O SARADNJI

Guverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Peter Nicholl** i dekan Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu **Miloš Trifković** potpisali su Sporazum o saradnji kojim CBBiH i Ekonomski fakultet uspostavljaju okvire buduće saradnje u oblastima za koje su zajednički zainteresirani. CBBiH je posebno zainteresirana za razvoj i uspješno djelovanje svoga Sektora za

istraživanje i za obezbjeđenje odgovarajućih kadrova, dok je Ekonomski fakultet zainteresiran za razvoj nastavnog i naučno-istraživačkog rada, te za poboljšanje obrazovanja studenata kroz različite aktivnosti koje provodi CBBiH. Saradnja će obuhvatiti programiranje i izvođenje zajedničkih projekata, angažiranje nastavnika, saradnika i studenata na projektima koje vodi CBBiH, povremeno uključivanje najboljih studenata u rad CBBiH i odabir najboljih studenata radi eventualnog zapošljavanja u CBBiH. Sporazumom je predviđeno povremeno učestvovanje saradnika CBBiH na dodiplomskoj i postdiplomskoj nastavi i u projektima Ekonomskog fakulteta. Saradnja podrazumijeva i održavanje seminara i predavanja, optimalno korištenje postojećih infrastrukturnih mogućnosti obje institucije (centra, biblioteke, izdavačke djelatnosti), podizanje nivoa opremljenosti Ekonomskog fakulteta, unapređenje naučnog rada i obrazovanja na Fakultetu, te volonterski rad asistenata i studenata magistarskog postdiplomskog studija, naročito u oblasti finansija, finansijskih tržišta i institucija bankarstva. Sporazum je zaključen na početku godine, po čemu je dana njegovog potpisivanja. Potpisivanju su prisustvovali i viceguverneri CBBiH i predstavnici Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu.

P. NICHOLL RAZGOVARAO SA PREDSTAVNICIMA EUROSTATATA

Guverner Centralne banke BiH (CBBiH) **Peter Nicholl** pozdravlja razmatranje mogućih novih programa Evropske komisije (EC) za pomoć bh. statističkim službama i preporučuje da prioritet bude podrška prikupljanju novih podataka o ekonomiji od preduzeća, kao osnove za prijeko potrebno unapređenje državnih rashoda i statistike cijena. Guverner Nicholl razgovarao je u utorak, 29. aprila/travnja 2003. godine sa predstavnicima Statističkog ureda Evropske zajednice (EUROSTAT) **Kjartanom Bjornsson** i **Ronaldom Delemont** o trenutnom statusu bh. statističkih službi, odgođanjima u implementaciji državnog zakona o statistici i nedostacima u postojećim makroekonomskim podacima, naročito u državnim rashodima, indeksima cijena i statistici vanjske trgovine, koji su potrebni za praćenje ekonomske situacije i kreiranje ekonomske politike. Misija je, između ostalog, posjetila BiH i da bi procijenila potrebu za budućim programima pomoći u statistici. Guverner CBBiH je preporučio da bi buduća pomoć EC bh. statistici trebala da bude fokusirana na podršku prikupljanju novih podataka o ekonomiji, čime bi bili zamijenjeni neadekvatni administrativni i ostali izvorni podaci koji se koriste za kompiliranje državnih rashoda i indeksa cijena. On je predložio da prioritet bude dat prikupljanju detaljnih podataka od preduzeća, što bi bilo iskoristeno za unapređenje statistike i bruto domaćeg proizvoda (GDP), razvoja novih indeksa cijena koji bi pomogli u praviljenju procjena GDP-a, uspostavljanju osnova za buduću redovnu popisu preduzeća i izgradnji boljih poslovnih registara. Zahvalivši misiji EC na zalaganju u unapređenju statistike u BiH, guverner Nicholl je kazao da očekuje nove programe EC koji bi doveli do kvalitetnije ekonomske statistike.

DOZNAČENA DEBLOKIRANA SREDSTVA NA RAČUN CBBiH

Na račun Centralne banke BiH (CBBiH) Narodne banke bivše SFRJ u iznosu od 36.837.127,56 US dolara, koja su bila blokirana u SAD. SAD su deblokirale devizne rezerve Narodne banke bivše SFRJ u iznosu od 238 miliona US dolara, a prema ključu iz Sporazuma o pitanjima sukcesije, BiH pripada 15,50 posto, odnosno iznos od 36.837.127,56 US dolara. Instrukciju o preuzimanju ovih sredstava Centralnoj banci BiH izdalo je Ministarstvo finansija i trezora BiH u skladu sa ovlaštenjem Vijeća ministara BiH.

GJ SARAJEVO

U toku aprila/travnja nastavljene su aktivnosti na pripremi poslovnih prostorija za potrebe Glavne jedinice Sarajevo. Upravno vijeće Centralne banke BiH (CBBiH) donijelo je odluku o izboru najpovoljnijeg ponuđača za adaptaciju poslovnih prostorija, tako da bi radovi mogli poći u maju/svibnju sa rokom završetka u septembru/rujnu. U ovom mjesecu je poela raditi LT Gospodarska banka d.d. Sarajevo, (rad na raunu rezervi i obavezna rezerva), nastala udruivanjem LT Komercijalne banke d.d. Livno i Gospodarske banke d.d. Sarajevo. U Ljubljanskoj banci d.d. Sarajevo i Post banci BH d.d. Sarajevo, Agencija za bankarstvo Federacije BiH uvela je privremenu upravu zbog nepostojanja zakonski propisanih uslova za rad. Direktor Glavne jedinice Sarajevo Sadik Kadrić prisustvovao je sastanku Udruenja banaka Federacije BiH, organiziranom povodom izmjene zakonskih propisa koji se odnose na obavezne rezerve banaka kod CBBiH. Udruenje banaka Federacije BiH dostaviće Upravnom vijeću CBBiH prijedloge u vezi sa ovim. Od 6. do 12. aprila/travnja u Strazburu je održan plenarni sastanak izabranog Komiteta eksperata za spreavanje pranja novca kojeg čine zemlje članice Vijeća Evrope i nekih finansijskih organizacija. S obzirom na činjenicu da BiH nema stalne članove u ovom komitetu, u ime CBBiH plenarnom sastanku prisustvovao je direktor Glavne jedinice Sarajevo.

GJ MOSTAR

Na razini Glavne jedinice Mostar, tokom marta/ovjka obrađeno je 114.350 transakcija, od čega 112.371 transakcija irokliringa i 1.979 transakcija RTGS-a.

GBRS BANJA LUKA

Gouverner CBBiH **Peter Nicholl** održao je 9. aprila/travnja u Banjoj Luci sastanak sa direktorima

poslovnih banaka iz Republike Srpske. Na sastanku je predstavnik banaka informirao o budućim izmjenama Zakona o CBBiH koje se odnose na obradu obaveznih rezervi. I predstavnici banaka su saopćili svoje stavove o ovom pitanju. Završene su aktivnosti na uputstvima i procedurama o trezorskom poslovanju i u toku su pripreme za sastanak sa komercijalnim bankama radi njihove dosljedne primjene i rješavanja problema nastalih u vezi sa obavljanjem gotovinskih transakcija. Zbog konstantno velikog priliva novca (od 1. januara/siječnja do 24. aprila/travnja primljeno je oko 10.200.000 komada novčanica) i stalno prisutnih tehničkih smetnji u radu mašine za brojanje novčanica, svakodnevno su na trezorskim poslovima angažirani radnici iz drugih službi kako bi bili izvršeni svi zadaci i ispoštovani procedurama predviđeni rokovi.

FILIJALA PALE

U odnosu na mart/ovjajak, u aprilu/travnju je došlo do povećanja prosječnog broja dnevnih prodaja KM za 10,5 posto, a kupovine za 11 posto. Saldo između kupovine i prodaje KM povećan je neznatno u odnosu na prethodni mjesec za svega 1,4 posto. Depoziti banaka koje vodi Filijala Pale povećani su za 7,5 posto, prosječna salda rauna rezervi za 20 posto, dok je gotovina u trezorima opala za pet posto u odnosu na prethodni mjesec.

S FILIJALA BRCKO

S obzirom na činjenicu da iz Zakona o bankama u Brčko Distriktu BiH, koji je usvojila Skupština Distrikta, proizlazi dio obaveza i novih poslova za Filijalu CBBiH Brčko, Služba za pravne poslove CBBiH priprema Pravilnik o uslovima, postupku i dokumentaciji za upis u pregled banaka, supsidijarnih lica, filijala i predstavništava u Brčko Distriktu BiH, te obrazac koji će biti izdavan banci kao obavijest o izvršenom upisu. Službenici Filijale angažirani su na pripremanju za primjenu ovog zakona. Rukovodilac Filijale Brčko **Mirzeta Arnautović** prisustvovala je međunarodnoj konferenciji, koju je pod nazivom "Uloga currency boarda u monetarnoj politici: Historija i praksa", 11. aprila/travnja u Sarajevu organizirala CBBiH. Pripravnik u Filijali Brčko **Almira Žilić** položila je 23. aprila/travnja pripravnički ispit.

IN MEMORIAM

Milanka (Nuro) Golijanin, ro|. Govedarica

Centralna banka BiH (CBBiH) je 6. aprila/travnja 2003. godine ostala bez **Milanke Golijanin**, koja je iznenada preminula u 41. godini života. U radni odnos u Uredu viceguvernera Centralnog ureda CBBiH, smještenog na Palama, primljena je 1. marta/o`ujka 1999. godine. Od 17. jula/srpnja 2000. godine radila je u Odjeljenju za zajedni-ke poslove Centralnog ureda CBBiH. Na radnom mjestu administrativnog pomo}nika u Filijali Glavne banke Republike Srpske na Palama radila je od 1. juna/lipnja 2001. godine, a od 1. novembra/studenog 2002. godine raspore|ena je na radno mjesto administrativnog pomo}nika u Slu`bi za publikacije, biblioteku i administrativne poslove Odjela za ekonomska istra`ivanja i statistiku. Vijest o Milankinoj preranoj smrti primljena je sa nevjericom me|u zaposlenim koji su se, zajedno sa porodicom, oprostili od nje 7. aprila/travnja. U sje}anju svih zaposlenih osta|e kao vedra osoba i vrijedna i po`rtvovana slu`benica.

ZAPO[LJAVANJE

Amir Hadžiomeragić rukovodilac Odjeljenja za statistiku

Centralna banka BiH (CBBiH) je 14. aprila/travnja dobila novog slu`benika. To je **Amir Hadžiomeragić**, koji je primljen u radni odnos na neodre|eno vrijeme na radno mjesto rukovodioca Odjeljenja za statistiku u Odjelu za ekonomska istra`ivanja i statistiku. @elimo mu iskrenu dobrodo|licu u kolektiv. **Draganu Joviću** produ`en je za 11 mjeseci radni odnos u CBBiH, zasnovan na odre|eno vrijeme, od 1. aprila/travnja 2002. do 31. marta/o`ujka 2003. godine. Zbog hitnosti, radni odnos produ`en je bez postupka javnog ogl{avanja i traja|e do 29. februara/velja-e 2004. godine. Dragan Jovi} radi kao ekonomista za bankarstvo u Slu`bi za bankarstvo Glavne banke Republike Srpske CBBiH. **Branislava Laco - Kovačević** je od 1. aprila/travnja sa radnog mjesta ekonomiste II u Slu`bi za statistiku platnog bilansa Odjeljenja za statistiku Centralnog ureda, raspore|ena na radno mjesto ekonomiste I u istoj organizacionoj jedinici. Od 1. aprila/travnja **Jelena Obradović** je sa radnog mjesta ekonomiste - asistenta u Slu`bi za statistiku platnog bilansa Odjeljenja za statistiku Centralnog ureda, raspore|ena na radno mjesto ekonomiste II u istoj organizacionoj jedinici. Zbog usvojenih izmjena Op}eg akta CBBiH o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, **Miralem Imamović** je od 1. aprila/travnja sa radnog mjesta pomo}nog radnika u Odjeljenju za zajedni-ke poslove Centralnog ureda, koje je ukinuto, raspore|en na radno mjesto trezorskog manipulanta u Odjeljenju trezora Centralnog ureda. Zbog nemogućnosti da **Bogdan Zirojević** stupi na radno mjesto trezoriste u Odjeljenju trezora Centralnog ureda na koje je raspore|en 1. marta/o`ujka 2003. godine, sa radnog mjesta likvidatora u Slu`bi za tre-

zorske poslove Glavne banke Republike Srpske Centralne banke BiH, donesena je nova odluka o njegovom raspore|ivanju na navedeno radno mjesto od 1. aprila/travnja, kada je i po-eo raditi na ovom radnom mjestu. Sedam dipl. ekonomista - pripravnika CBBiH, polo`ili su pripravniki ispit nakon {to im je 20. aprila/travnja istekao pripravniki sta`. Rije- je o pripravicima **Suzani Kozinović** - Odjel za ekonomska istra`ivanja i statistiku, **Dejanu Kovačeviću** - Odjeljenje za bankarstvo, **Maji Tepavčević** - Odjeljenje za odnose sa me|unarodnim finansijskim institucijama, **Bojanu Čajiću** - privremeno raspore|enom iz Glavne jedinice Sarajevo u Odjeljenje za monitoring i analize do rasporeda po

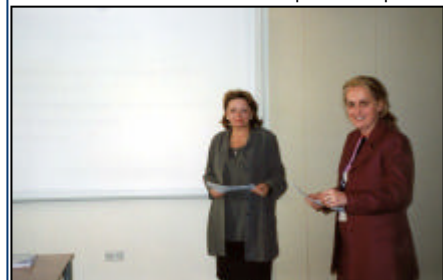

polo`enom pripravnikom ispitu, **Ines Đulabić** - Odjeljenje za ra-unovodstvo, **Tanji Vukić** - Glavna banka Republike Srpske CBBiH i **Almiri Žilić** - Filijala CBBiH u Br-kom. Eestitke pripravicima koji }e, po polo`enom pripravnikom ispitu, biti raspore|eni na odgovaraju}a radna mjesta. CBBiH ima 277 sistematiziranih radnih mjesta, a trenutno ima 251 zaposlenog slu`benika, od kojih je 250 u radnom odnosu na neodre|eno vrijeme. Od ovog broja, jedan slu`benik se nalazi na nepla}enom odsustvu. U radnom odnosu na odre|eno vrijeme je jedan slu`benik.

EDUKACIJA

Nastavlja se stručno usvršavanje službenika CBBiH

Slu`benik za stru-no usavr{avanje u Slu`bi za kadrovske poslove Centralne banke BiH (CBBiH) **Adela Lincender** i sekretar - prevodilac u Odjeljenju za zajedni-ke poslove Centralnog ureda CBBiH **Vildana Popovčević** prisustvovala su seminaru o temi "Kadrovski poslovi, poslovi

stru-nog usavr{avanja i obrazovanja i uloga Narodne banke ^e{ke - pristupanje Evropskoj uniji". Seminar je odr`an u Pragu od 23. do 25. aprila/travnja, a organizator je bila Narodna banka ^e{ke. Direktor Glavne jedinice Sarajevo - Centralne banke BiH **Sadik Kadrić** boravio je od 7. do 11. aprila/travnja u Strazburu, gdje je prisustvovao preliminarom sastanku Komiteta za evaluaciju mjera protiv pranja novca. Rukovodilac Odjeljenja za informacionu tehnologiju CBBiH **Nazif Husović** posjetio je 10. i 11. aprila/travnja firmu "Hermes Plus" u Ljubljani, gdje je uprili-ena i edukacija. U organizaciji HVB Banke u Be-u je odr`ana bankarska konferencija. Uz druge doma|e zvani-nike, konferenciji, odr`anoj 23. i 24. aprila, u ime CBBiH, prisustvovao je viceguverner **Ljubiša Vladušić**. Ekonomski analiti-ar u Odjeljenju za ekonomska istra`ivanja Odjela za ekonomska istra`ivanja i statistiku Centralnog ureda CBBiH **Damir Čosić** poha|ao je u Be-u seminar o temi "Indikatori finansijske stabilnosti". Seminar je odr`an od 21. do 27. aprila/travnja, a u organizaciji Me|unarodnog monetarnog fonda.

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Mjesečni bilans stanja (privremeni) od 31. marta/siječnja 2003.
Objašnjenja

Mjesečni bilans stanja se izdaje da bi se obezbijedile informacije o radu Centralne banke Bosne i Hercegovine prema pravilu currency boarda i da bi se ponudile posebne informacije koje zahtjeva Zakon o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine.

Neke posebne karakteristike bilansa stanja od 31. marta su:

Na dan 31. marta/ožujka banka je zadovoljila obaveze pravila currency boarda kako to navodi član 31. Zakona. Stanje neto strane aktive prevazilazi njenu monetarnu pasivu u konvertibilnim markama (KM) za 137.407.148 KM. Ovo je prikazano u stavki neto devizna aktiva minus monetarna pasiva.

Devizna aktiva je sa-injena uglavnom od depozita koji se drže kod ino-banaka.

Bilans stanja također prikazuje kompoziciju držanja valuta tako što ih diferencira u EUR i ostale valute.

Bančni devizni depoziti donose prihod od kamata za Banku.

Monetarna pasiva je u najvećem obimu predstavljala obavezu Banke za KM novac u optičaju (1.728.745.289 KM) i rezervne depozite rezidentnih banaka (340.646.982 KM).

Kapital i rezerve odražavaju početni kapital i rezerve, dionice i akumulirane dobiti Banke od početka njenog rada 11. augusta 1997.

Kao depozitar za vladoavljanstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u, Banka iskazuje u bilansu stanja MMF-ove račune 1 i 2 kao stranu pasivu, i državne vrijednosne papire Vlade Bosne i Hercegovine vezane za vladoavljanstvo. Istovremeno djeluju i kao fiskalni agent u ime Vlade u njenim odnosima sa MMF-om, Banka evidentira sredstva i obaveze Vlade vezane za vladoavljanstvo na povjereničkim računima odvojenim od bilansa stanja.

Konsolidacijom svih računa vezanim za vladoavljanstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u izražavaju se obaveza kao neto državna pozicija od 234.265.711 KM.

Banka također vodi određene račune stranih valuta u smislu sporazuma između Vlade Bosne i Hercegovine i stranih vlada i finansijskih organizacija, kao i devizne račune državnih institucija i agencija za koje Banka djeluje kao agent. Kako ovi računi nisu niti aktiva niti pasiva CB BiH, oni nisu uključeni u gore navedeni bilans stanja. Ukupni iznos sredstava koja se drže na ovim računima je bio 177.788.574 KM.

Dalji upiti koji se tiču mjesečnog bilansa stanja mogu se uputiti Odjelu za administraciju i finansije, Odjeljenje za računovodstvo u Sarajevu na tel. (33) 27 81 19, fax. (33) 27 82 94. Predstavnici medija mogu se obratiti Službi za odnose s javnošću na tel. (33) 27 81 23, fax. (33) 27 82 96.

Centralna banka Bosne i Hercegovine je neovisna monetarna institucija BiH i nema nikakvih organizacijskih veza sa bilo kojom poslovnom bankom.

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Mjesečni bilans stanja (privremeni) od 31. marta/ožujka 2003.
(iznosi u KM ekvivalentima)

AKTIVA		Ukupan iznos	EUR	Ostale valute
1	Devizna aktiva	2.228.491.847	2.225.786.016	2.705.831
1.1	Gotovina	26.708.077	26.670.690	37.387
1.2	Kratkoročni depoziti	2.200.249.440	2.199.115.326	1.134.114
1.3	SDR u MMF-u	1.534.330	0	1.534.330
2	Ostala aktiva	64.439.367		
UKUPNA AKTIVA (1 + 2)		2.292.931.214		

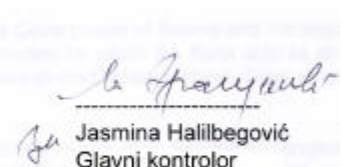
PASIVA		Ukupan iznos
3	Monetarna pasiva	2.089.979.763
3.1	Valuta u optičaju	1.728.745.289
3.2	Kreditni bilans rezidentnih banaka	340.646.982
3.3	Kreditni bilans ostalih rezidenata	20.587.492
4	Obaveze prema nerezidentima	1.104.936
5	Ostala pasiva	9.743.180
6	Kapital i rezerve	192.103.335
UKUPNA PASIVA (3+4+5+6)		2.292.931.214

Neto devizna aktiva minus monetarna pasiva (1 - 3 - 4)	137.407.148
--	-------------

P.W. Nichol
Guverner

Sarajevo (datum) 18.04.2003.

Jasmina Halilbegović
Glavni kontrolor